

Türkiye ve Finlandiya Ana Dili Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı İncelemesi

A Comparative Analysis of Türkiye and Finland Mother Tongue Teaching Programmes

Elif Bilgiç

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi PR. (YL), Sakarya, Türkiye, elif.bilgic@ogr.sakarya.edu.tr

Öz: Bu çalışmada 2014 yılında uygulanmaya başlanan ve hâlâ yürürlükte olan Finlandiya Ulusal Temel Müfredatındaki ana dili öğretim programı ile 23 Mayıs 2024 tarihinde onaylanan Türkçe Öğretim Programı'nı; öğrenme alanları, amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme ölçütlerine göre karşılaştırmalı şekilde incelemek amaçlanmıştır. Doküman incelemesi yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler doküman analizi ile analiz edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda her iki programda da dört öğrenme alanı bulunmakta ve özellikle Finlandiya programında "dili, edebiyatı ve kültürü anlama" adıyla bir öğrenme alanı yer aldığı belirlenmiştir. Finlandiya programının iletişim, etkileşim ve farklı kültürlerle ilgilenmeyi hedeflediği ama Türkiye programında buna yönelik amaçların olmadığı, Türkiye programındaki kazanımların daha çok Bloom Taksonomisi'ndeki hatırlama, anlama, uygulama ve analiz basamaklarına yönelikken Finlandiya programındaki kazanımların uygulama, analiz, değerlendirme ve yaratma basamaklarına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bilgilerin iki programda da genel hatlarıyla verildiği, ölçme-değerlendirmede ise iki programın da geri bildirim ve farklı ölçme araçlarından yararlanma kavramlarının altını çizdiği belirlenmiştir. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye programında kültüre, iletişime, etkileşime hem amaçlarda hem de içerikte daha fazla yer verilmesinin, kazanımların Bloom Taksonomisi'nin üst basamaklarına göre yeniden düzenlenmesinin programın daha etkili olmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Programları, Ana Dili Öğretim Programları, Türkçe Öğretim Programı, Fince Öğretim Programı

Abstract: This study aims to compare the native language teaching curriculum in Finland's National Core Curriculum, implemented since 2014 and still in effect, with the Turkish Language Teaching Curriculum, approved on May 23, 2024. The comparison focuses on learning domains, objectives, content, teaching-learning processes, and assessment and evaluation criteria. The study employs the document review method, analyzing the data using document analysis. The findings reveal that both curricula include four learning domains, with the Finnish curriculum notably incorporating a domain titled "understanding language, literature, and culture." It was observed that the Finnish curriculum emphasizes communication, interaction, and engagement with different cultures, while such objectives are absent in the Turkish curriculum. The learning outcomes in the Turkish curriculum are predominantly aligned with the lower levels of Bloom's taxonomy—remembering, understanding, applying, and analyzing—whereas the Finnish curriculum emphasizes higher levels, such as applying, analyzing, evaluating, and creating. Both curricula provide general guidelines regarding the teaching-learning process. In terms of assessment, both curricula emphasize the importance of feedback and the utilization of diverse assessment tools. Considering these findings, it is suggested that the Turkish curriculum could be made more effective by placing greater emphasis on culture, communication, and interaction in both its objectives and content, and by restructuring its learning outcomes to align with the higher levels of Bloom's taxonomy.

Keywords: Curricula, Mother Tongue Curricula, Turkish Curriculum, Finnish Curriculum

Extended Abstract

This study aims to examine the Turkish Language Teaching Programme approved by Türkiye on 23 May 2024 and the mother tongue teaching programme in the National Basic Curriculum of Finland, which started to be implemented in 2014, comparatively according to learning areas, objectives,

content, learning-teaching process, measurement and evaluation criteria, and to reveal the similarities and differences between the two programmes. In this study in which two curricula were compared, document analysis method, one of the qualitative research methods, was used and the data obtained were analysed by content analysis.

According to the analyses, there are 4 basic skills in both Turkish and Finnish curricula. Unlike the Turkish programme, the Finnish programme includes a different skill area called 'understanding language, literature and culture'.

Both programmes aim to enable students to acquire metacognitive skills, and in doing so, they aim to develop positive attitudes towards the mother tongue by activating students' affective characteristics. While it was observed that the Finnish programme aims to develop students' communication and interaction skills and to make them understand the importance of their own culture and language by learning about different cultures, there are no such objectives in the Turkish programme. Instead, the Turkish programme includes statements aiming to raise students with spiritual values. In addition to these, it was determined that Finland accepts students as individuals and considers them as a part of the society; therefore, it attaches great importance to raising citizens who have strong communication skills, who have learnt and adopted their own culture, language and history through different cultures, who actively participate in the society, and who have internalised the concept of ethics. In the Turkish curriculum, it was determined that there was no objective related to being an active and ethical citizen.

When the two curricula were compared in terms of content, it was determined that in the Turkish curriculum, the learning outcomes were presented from a skill-based perspective under the title of 'Learning Outcomes' and that the outcomes were more oriented towards the stages of recall, comprehension, application and analysis in Bloom's taxonomy. In the Finnish curriculum, on the other hand, the learning outcomes are presented under the title of 'Curriculum Objectives' from a teacher's perspective and it is determined that the learning outcomes are more oriented towards the application, analysis, evaluation and creation stages.

In both the Finnish and Turkish programmes, information about the learning-teaching process is not given with sharp boundaries. Considering that there are many situations affecting the learning-teaching process in both programmes, the learning-teaching process is left to the teacher. Although the process is explained in general terms in both programmes are emphasized in both programmes, and it is recommended that different methods and techniques be used in lessons. In the Finnish programme, the concepts of literature and drama are highlighted, it is stated that education is not only in school and that different educational environments, especially libraries, can be included in the learning-teaching process. However, there is no explanation about these in the Turkish programme.

It was determined that the measurement and evaluation approach in the Turkish and Finnish programmes was generally process-oriented. In both programmes, it was determined that the concept of feedback was strongly emphasized and it was emphasised that different measurement tools should be used in the measurement and evaluation process due to individual differences. In addition to these, both programmes include statements about the inclusion of the student and his/her friends in the evaluation process. Thus, it is stated that it will be easier for the student to adopt the school and that he/she will apply what he/she has learnt in the evaluation process throughout his/her life.

As a result of this study comparing the mother tongue teaching programmes, which have a very important and critical place in the upbringing of the future generation, the inclusion of the objectives in the Turkish programme for students to become active citizens who know, assimilate and adopt their language, culture and history well enhance the quality of the programme.

In the Finnish curriculum, there is a different skill area called 'Understanding language, literature and culture' and in other skill areas there are objectives related to communication and interaction. In the

Turkish curriculum, it is seen that the concept of communication is very limited. Increasing the number of these objectives in the Turkish curriculum will enable students to learn their language faster and more effectively and to adopt their society and culture.

In the Turkish programme, which does not include any statement about the use of different environments in education, it is thought that taking into account that education is not only with in four walls and including this in the programme will help education to be more fun and permanent.

1. Giriş

Her ülke kendi kültürüne, düşünce yapısına, yaşanan dönemdeki ihtiyaçlara ve gelecekte vatandaşlarının sahip olmasını istediği, ülke olarak devamlılığını sağlayacak niteliklere dikkat ederek bir eğitim sistemi oluşturmaktadır. Oluşturulan eğitim sistemleri büyük oranda kendi kültürünü devam ettiren, yaşanan çağın ihtiyaçlarını karşılayan, ülke devamlılığını devam ettirebilecek nitelikte olsa da bazen eğitim sistemleri geliştirilmek istenebilmekte veya istenilen, hedeflenen başarıları elde edemeyebilmektedir.

Eğitim sistemlerinde hedeflenen başarıya ulaşamaması ya da eğitim sisteminin geliştirilmek istenmesi durumunda ülkeler eğitim sistemlerini diğer ülkelerle karşılaştırabilmektedir. Karşılaştırmalı eğitim olarak isimlendirilen bu yöntem, ülkelerde veya bölgelerde uygulanan eğitim sistemlerinin, bu yerlerin ekonomik, kültürel, politik ve toplumsal koşulları göz önünde bulundurularak karşılaştırılması olarak tanımlanabilir (King, 1979; Ergün, 1985; Türkoğlu, 2020; Trethewey, 2014; Holmes, 2018; Gülcan, Şahin, Sönmez & Yenel, 2021). Bu yöntemle, benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmektedir (King, 1979; Ergün, 1985). Eğitim politikalarında veya planlamalarında sorun yaşayan ya da bunları iyileştirmek ve geliştirmek isteyen ülkeler ve bölgeler, neleri iyi yaptıklarını ve neleri değiştirmeleri gerektiğini anlamak için bu yöntemle başvurabilirler (King, 1979; Ergün, 1985; Türkoğlu, 2020; Trethewey, 2014; Holmes, 2018; Gülcan, Şahin, Sönmez & Yenel, 2021).

Eğitim sistemi sayesinde özünü ve kültürünü devam ettiren, çağın gerekliliklerini karşılayan, nitelikli vatandaşlar yetiştiren ülkelerden biri olan Finlandiya, hem bu özellikleriyle hem de PISA'da elde ettiği yüksek derecelerle (OECD, 2000; 2003; 2006; 2009; 2012; 2015; 2018) diğer ülkelerin eğitim sistemlerini karşılaştırdığı ülkelerin başında gelmektedir (Erdoğan & Gök, 2011; Sefer, 2015; Mikkilä-Erdmann, Warinowski & Iiskala, 2019; Özten & Hoşgörür, 2019; Duran & Taştekin, 2020; Federick, 2020; Thrupp, Seppänen, Kauko & Kosunen, 2023).

Finlandiya'nın yüksek dereceler elde ettiği PISA (The Programme for International Student Assessment); Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development-OECD) tarafından üç yılda bir, 15 yaşını dolduran öğrencilere okuma, matematik ve bilim alanlarında yapılan uluslararası bir değerlendirme sınavıdır (OECD, 2018). Bu sınavda öğrencilerin bilgileri ne kadar özümseyebildikleri, bunları günlük hayatlarında nasıl kullanabildikleri incelenmektedir (OECD, 2018). Finlandiya, 2000 yılında gerçekleştirilen PISA sınavında okuma alanında birinci, bilim alanında üçüncü ve matematik alanında dördüncü sırada yer almıştır (OECD, 2000). 2003 yılında tüm alanlarda birinci olan Finlandiya, 2006 yılında matematik ve bilim alanlarında birinci, okuma alanında ise ikinci sırada yer almıştır (OECD, 2003; 2006). 2009, 2012, 2015 ve 2018 yıllarında da yüksek dereceler elde eden Finlandiya, bu başarılarıyla dünya genelinde dikkat çekmiş ve Fin eğitim sistemi üzerine yapılacak bir dizi araştırmanın da önünü açmıştır (OECD, 2009; 2012; 2015; 2018).

Yapılan araştırmalarda Finlandiya; öğretmen seçme, yerleştirme, eğitim ve atama sistemiyle (Ekinci & Öter, 2010; Abbasioglu, 2017; Çınar & Doğan, 2019; Mikkilä-Erdmann, Warinowski & Iiskala, 2019) ve eğitim denetim sistemleriyle (Çakırcı & Safi, 2010; Özten & Hoşgörür, 2019) birçok araştırmaya konu olmuştur. Lisansüstü eğitim sistemi (Juusola & Rähkä, 2020; Isopahkala-Bouret, & Nori, 2021), okul özellikleri (Yüksel, 2019) çeşitli araştırmalarda incelenmiştir. Bunların yanında okul öncesi eğitimi

üzerine (Muhonen, Pakarinen, Lerkkanen, Barza & von Suchodoletz, 2020; Duran & Taştekin, 2020; Kızılkaya, 2021), sosyal bilgiler eğitimi üzerine (Kütük (2022) ve eğitim sisteminin kendisine yönelik (Federick, 2020; Özerbaş & Safi, 2022; Liu, 2022; Thrupp, Seppänen, Kauko & Kosunen, 2023) çalışmalar da yapılmıştır.

Finlandiya sadece denetim, öğretmen seçme, yetiştirme, atama ve okul özellikleriyle değil öğretim programlarıyla da araştırmaların öznesi olmaktadır. İnci (2009) ve Kop (2011) sosyal bilgiler öğretim programını, Sak (2013) İngilizce öğretim programını, Çetinkaya (2014) coğrafya öğretim programını, Ertuğrul (2019) okul öncesi programını, Gürses (2021) de matematik programını çalışmalarına konu edinmiştir.

Çok dilli bir yapısı olan Finlandiya'nın Fince öğretim programı üzerine incelemelerin de olduğu alanyazın taramasında görülmektedir. Erdoğan ve Gök (2011), Türkiye, Finlandiya ve İrlanda'nın ana dili öğretim programlarını karşılaştırıp diğer programlarla benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymuştur. Finlandiya ve İrlanda programlarının hem genel amaçların hem de kazanımların duyuşsal alana yönelik olduğunu, Türkiye ana dili öğretim programının ise daha çok bilişsel ağırlıklı bir program olduğunu belirtirken Finlandiya programının sosyal ve kültürel yöne vurgu yaptığını da aktarmışlardır. Demirtaş (2013), programı Türkçeye çevirmiş; "Finlandiya Ana Dili ve Edebiyat Öğretim Programı" başlığı altında amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme-değerlendirme başlıkları altında incelemiş ve Finlandiya öğretim programının daha birey odaklı bir program olduğunu belirtmiştir. Sefer (2015), PISA'da okuma becerisinde derece yapan Finlandiya, Kore, Çin Hong-Kong ve Singapur'un öğretim programlarını Türkçe öğretim programıyla karşılaştırmıştır. Yıldız (2015), Türkiye, Finlandiya ve Kore'nin ana dili öğretim programlarını karşılaştırmalı olarak incelemiş, Finlandiya ve Kore öğretim programlarının daha geniş ve kapsamlı olduğunu belirtmiştir. Öğrenme-öğretme süreçlerinin özellikle Finlandiya programında fazla ayrıntıya inilmeden genel hatlarıyla anlatıldığını, bunun sebebinin ise uygulama sürecinin öğretmene bırakılması, öğretmenin özgür olması gerektiği düşüncesi olduğunun altını çizmiştir.

Finlandiya ana dili öğretim programlarının farklı ülkelerin programlarıyla karşılaştırılmalı incelendiği bu çalışmaların hepsi, Finlandiya'nın 2004 yılında çıkarttığı eski ulusal temel müfredata göre yapılmıştır. Literatür incelendiğinde Finlandiya'nın 2014 yılında çıkarttığı ve hâlâ yürürlükte olan yeni ulusal temel müfredattaki ana dili öğretim programlarının 23 Mayıs 2024 tarihinde onaylanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarıyla karşılaştırılmalı olarak incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple bu çalışmada 2014 yılında çıkartılan Finlandiya Ulusal Temel Müfredatındaki ana dili öğretim programı ile 23 Mayıs 2024 tarihinde onaylanan Türkçe Öğretim Programı karşılaştırmalı şekilde incelenecektir. Bunun için Fince ve Türkçe dersi öğretim programlarında;

- Öğrenme alanlarının benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
- Amaçların, benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
- İçeriklerin, benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
- Öğrenme-öğretme süreçlerinin benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
- Ölçme-değerlendirmelerin benzerlik ve farklılıkları nelerdir?

1.1. Türkiye ve Finlandiya ana dili dersi öğretim programlarının genel özellikleri

1.1.1. Türkiye

Türkiye'de zorunlu eğitim 12 yıldır. Öğretim programları Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanmaktadır. Öğretim programı, bütün bölgelerde, okullarda aynı şekilde uygulanmaktadır. Türkiye eğitim sisteminde 2006 yılında uygulanmaya başlanan yapılandırmacı yaklaşım, 23 Mayıs 2024 tarihinde onaylanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarında da kullanılmaya devam ettirilmiştir. 23 Mayıs 2024 tarihinde onaylanan programda Türkçe programı, ilkökul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) (İTDÖP) ve Ortaokul Türkçe Dersi

Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) (OTDÖP) olmak üzere iki farklı programdır ve iki program da yapılandırmacı yaklaşım dâhilinde hazırlanmıştır. İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) 228, Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) ise 272 sayfadan oluşmaktadır. Programlarda “Türkçe Dersi Öğretim Programı, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın temel yaklaşımı ve özel amaçları, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın uygulanmasına ilişkin esaslar, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın tema öğrenme çıktıları sayısı ve süre tabloları, Türkçe ders kitabı forma sayıları ve kitap ebatları, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın yapısı, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda sınıf düzeylerine ait temalar ve sınıf düzeylerine ait temalar” bölümleri iki programda da bulunmaktadır (İTDÖP, 2024; OTDÖP, 2024). OTDÖP’de bunlara ek “Öğrenme Çıktıları, Süreç Bileşenleri ve Açıklamalar” ve “Ekler” bölümleri yer almaktadır (OTDÖP, 2024).

1.1.2. Finlandiya

Finlandiya’da zorunlu eğitim 12 yıldır. Finlandiya’nın iki resmî dili bulunsa da ana dili ve edebiyat müfredatında çok dilli (Fince, İsveççe, Sami dili, Roman dili, İşaret dili) bir yapıya sahiptir. Bu araştırmada Fince üzerinde durulmuştur. Finlandiya 2004 yılında, Türkiye’deki Köy Enstitüleri yapısına benzer nitelikte ulusal çekirdek (temel) programı hazırlamıştır. Bu programda genel amaçlar, ölçme-değerlendirme süreci, farklı branşların temel içerikleri bulunmaktadır. Okullar öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda bu çekirdek program göz önünde bulundurarak kendileri bir öğretim programı oluşturmaktadır. 2014 yılında yeniden düzenlenen ulusal çekirdek (temel) programında yer alan Finlandiya Ana Dili ve Edebiyat Öğretim Programı (FADEÖP), 95 sayfadan, Fin Dili ve Edebiyatı Programı ise 12 sayfadan oluşmaktadır ve 1-9. sınıfları içerisinde barındırmaktadır. Sınıflar 1-2. sınıf, 3-6. sınıf ve 7-9. sınıf şeklinde gruplandırılmıştır. Programda “amaçlar, 1-2. sınıflarda Fin dili ve edebiyatı müfredatının hedefleri, 1-2. sınıflarda temel içerik alanları, 3-6. sınıflarda Fin dili ve edebiyatı müfredatının hedefleri, 3-6. sınıflarda temel içerik alanları, 6. sınıfın sonunda 8. sınıf yeterliliğini açıklayan değerlendirme ölçütleri, 7-9. sınıflarda Fin dili ve edebiyatı müfredatının hedefleri, 7-9. sınıflarda temel içerik alanları, 8. sınıf final değerlendirme ölçütleri” bölümleri bulunmaktadır (FADEÖP, 2014).

2. Yöntem

Bu çalışmada, Türkiye ve Finlandiya’nın ana dili öğretim programları; öğrenme alanları, amaçlar, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme başlıkları altında karşılaştırılmış ve programlar arasındaki benzerlikler ile farklılıkların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, incelenen konu ile ilgili bilgi içeren dijital veya basılı belgelerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, analiz edilmesi ve veriye ulaşılması sürecini içeren bir araştırma yöntemidir (Karataş, 2015; Özkan, 2019). Bu yöntemle, Türkiye’nin ve Finlandiya’nın ana dili öğretim programlarının belirli unsurları ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

2.1. Verilerin toplanması

Öncelikle Türkiye ve Finlandiya ana dili öğretim programlarına ülkelerin eğitim bakanlıklarının resmî sitelerinden ulaşılmıştır. Finlandiya ana dili dersi öğretim programı, araştırmacı tarafından çeviri programları ile Türkçeye çevrilmiş, çevirinin doğruluğu geri çeviri yöntemiyle kontrol edilmiştir. Daha sonra Türkiye ve Finlandiya ana dili öğretim programlarının; öğrenme alanları, amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme bölümleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

2.2. Veri analizi

Bu çalışmada, verilerin analizi için doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırmacının herhangi bir müdahalesi olmadan basılı ya da dijital tüm belgeleri inceleyip değerlendirmeye yönelik bir yöntemdir (Kiral, 2020). Bu yöntemle, araştırma sürecinde kullanılan belgeler detaylı bir şekilde taranarak içerdikleri bilgiler sistematik bir biçimde analiz edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Ana dili dersi öğretim programlarının öğrenme alanları bakımından karşılaştırılması

Her iki programda da 4 öğrenme alanı bulunmaktadır. FADEÖP’de konuşma, yazma, dinleme ve okuma becerileri ayrı birer öğrenme alanı olarak değil, diğer öğrenme alanlarının içerisinde verilmiştir. Dinleme ve konuşma öğrenme alanı, FADEÖP’de etkileşim durumlarında rol yapma öğrenme alanı içerisinde yer alırken okuma alanı daha çok metinlerin yorumlanması alanında geçmektedir. FADEÖP’deki metin üretme alanında öğrencinin aktif olarak sürece katıldığı konuşma ve yazma öğrenme alanları yer almaktadır. Dil bilgisi konuları ise FADEÖP’de metinlerin yorumlanması öğrenme alanı içerisinde verilirken TDÖP’de ayrı bir bölümde verilmektedir. FADEÖP’de dili, edebiyatı ve kültürü anlamaya önem verilmiş ve programda bu ayrı bir öğrenme alanı olarak kabul edilmiştir.

Tablo 1

Türkiye ve Finlandiya Ana Dili Öğretim Programlarının Öğrenme Alanları

Ülkeler	Program Adı-Yılı	Öğrenme Alanları
Türkiye	İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) (İTDÖP)-2024	Dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma
	Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) (OTDÖP)-2024	
Finlandiya	Finlandiya Ana Dili ve Edebiyat Öğretim Programı (FADEÖP)-2014	Etkileşim durumlarında rol yapma, metinlerin yorumlanması, metin üretmek, dili, edebiyatı ve kültürü anlamak

(Not: Finlandiya Programı, 2014; Türkiye Programı, 2024)

3.2. Ana dili dersi öğretim programlarının amaç bakımından karşılaştırılması

İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarında (TDÖP) toplam 22 genel amaç bulunmakta ve maddeler halinde açıklanmaktadır. Finlandiya Ana Dili ve Edebiyat Öğretim Programı’nda (FADEÖP) genel amaçlar maddeler halinde değil, paragraflar halinde açıklanmıştır. TDÖP’de genel amaçlar “geliştirmeleri”, “ulaşmaları” kelimeleriyle bitirilirken Finlandiya programında “rehberlik etmektir”, “yardımcı olur”, “genişletilir”, “güçlendirir” ifadeleriyle tamamlanmıştır. Bu yapı TDÖP’nin öğretim programına daha geleneksel ve sonuç odaklı yaklaştığını gösterirken FADEÖP’nin ise öğrenci merkezli ve daha çok süreç odaklı bir yaklaşımının olduğunu göstermektedir.

3.2.1. İletişim ve etkileşim becerileri

Programların amaçları, iletişim ve etkileşim becerileri bağlamında incelendiğinde FADEÖP’nin bu beceriye çok önem verdiği görülmektedir. FADEÖP, öğrencilerin yalnızca akademik olarak başarılı olmalarını değil, toplumsal yaşamda da etkin bireyler olmalarını hedeflemektedir. TDÖP’de ise iletişim ve etkileşim becerilerine yönelik ifadeler yalnızca bir maddede genel bir şekilde yer verilmektedir. Bu durum TDÖP’nin daha yüzeysel bir yaklaşım sergileyerek daha çok akademik başarıya odaklandığını belli etmektedir.

Tablo 2*Türkiye ve Finlandiya Ana Dili Öğretim Programlarındaki İletişim ve Etkileşim Becerileri*

	FADEÖP	TDÖP
İletişim ve Etkileşim Becerileri	FADEÖP’de iletişim ve etkileşim becerilerinin geliştirilmesi öncelikli amaçlar arasında yer almaktadır. Bu durum Finlandiya’nın öğrencileri sadece akademik başarı elde etmesini amaçlamadığını, bunun yanında toplumun bir parçası olarak farklı ortamlarda iletişimi etkili şekilde kurabilmesini, bir birey olarak sorumluluk almalarını da hedeflediğini göstermektedir.	Genel amaçlar incelendiğinde iletişim becerisinden sadece bir maddede, çok genel bir şekilde ele alındığı görülmektedir. TDÖP’de iletişim becerilerinin yalnızca bir maddeyle sınırlı tutulması, öğrencilerin sosyal yaşama hazırlanmasında yardımcı olmaktan çok akademik başarı elde etmelerini hedeflediğini göstermektedir.
Kazanımlar	“-Ana dili ve edebiyatı öğretiminin amacı, öğrencilerin dil, iletişim ve metin becerilerini geliştirmek; dil, edebiyat ve diğer kültürlerle ilgilenmelerini sağlamak ve onları iletişim kuran bireyler ve dil kullanıcıları olarak kendilerinin farkına varmaları için rehberlik etmektir.” (FADEÖP, s. 106)	“-Duygu ve düşüncelerini Türkçenin zengin ifade olanaklarından faydalanarak anlatabilmeleri ” (OTDÖP, s. 5).

3.2.2. Farklı kültürlerle iletişim

Öğrencilerin farklı kültürlerle iletişim kurması, FADEÖP’nin en önem verdiği amaçlardan biridir. FADEÖP, daha kapsayıcı ve kültürel çeşitliliğe açık bir yaklaşım benimseyerek ana dili eğitim yoluyla öğrencilerin hem kendi kültürlerine hem de diğer kültürlerle yönelik anlayışlarını ve iletişim becerilerini geliştirmeyi hedeflemiştir. TDÖP’de ise bu konuya yönelik amaçlar bulunmamaktadır. TDÖP’de daha çok ulusal değerlere odaklanan bir eğitim anlayışıyla hareket edilmiş; milli, manevi ve kültürel değerlere sahip bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır.

Tablo 3*Türkiye ve Finlandiya Ana Dili Öğretim Programlarında Farklı Kültürlerle İletişim*

	FADEÖP	TDÖP
Farklı Kültürlerle İletişim	FADEÖP’de öne çıkan hedeflerden bir diğeri ise farklı kültürlerle iletişimidir. Öğrencilerin ana dili ve edebiyatı aracılığıyla farklı kültürle ilgilenmeleri, onlar hakkında bilgiler edinmeleri, onlara saygı duymaları ve kendi kültürlerinin farkına varmaları, Finlandiya programının önem verdiği konulardan biridir.	TDÖP’de farklı kültürlerle iletişime yer verilmemiştir. Bunun yerine TDÖP’de daha çok öğrencilerin manevi değerlere sahip olmasını ön plana çıkaran amaçlara yer verilmiştir. Toplumsal dayanışmayı artırmaya yönelik olan bu amaçlar farklı kültürleri tanıma, anlama açısından eksiklik olarak görülebilir.
Kazanımlar	“-Ana dili ve edebiyatı öğretiminin amacı, öğrencilerin dil, iletişim ve metin becerilerini geliştirmek; dil, edebiyat ve diğer kültürlerle ilgilenmelerini sağlamak ve onları iletişim kuran bireyler ve dil kullanıcıları olarak kendilerinin farkına varmaları için rehberlik etmektir, Edebiyat, öğrenciyi kendi kültürüne bağlar ve diğer kültürlerle ilişkin anlayışını genişletir.” (FADEÖP, s. 103).	“- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel ve sosyal değerleri içselleştirmeleri, -Millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri,” (İTDÖP, s. 4).

3.2.3. Üstbilişsel beceriler

Her iki programda da öğrencilerin üstbilişsel beceriler olan öğrenme süreçlerini fark etmelerine, kendi öğrenmelerini düzenlemelerine, değerlendirmelerine ve geliştirmelerine yönelik amaçlara yer verilmektedir. Öğretim programlarında üstbilişsel becerilere yönelik amaçlar yer alması öğrencilerin hem akademik açıdan hem de yaşam boyu öğrenme becerileri açısından gelişmelerine olanak tanımaktadır.

*“Okuduklarını, dinlediklerini/izlediklerini anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla **değerlendirmeleri**, -basılı materyaller ile çoklu ortam kaynaklarından **bilgiye erişme; ulaştıkları bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme** becerilerini geliştirmeleri,” (OTDÖP, s. 5).*

*“Öğrencilerin günlük dil ve metin becerileri, **gözlemleri ve olguları kavramsallaştırma**, düşüncelerini dilde ifade etme ve **yaratıcılıklarını geliştirme** becerileri kazanmaları için genişletilir.” (FADEÖP, s. 160).*

3.2.4. Duyuşsal alan

Her iki programda da öğrencilerin duyuşsal özellikleri harekete geçirerek dile ve ana dili dersine yönelik olumlu tutum geliştirmelerini amaçlayan genel hedefler bulunmaktadır. İki programın da öğrencilerin hem dile hem de derse yönelik olumlu bir yaklaşım sergilemelerini hedeflemesi, iki programın da eğitim sürecini sadece akademik başarı olarak görmediğini, duygulara ve değerlere önem verdiğini göstermektedir.

*“Okuma yazmaya karşı **olumlu tutum** geliştirmeleri, -Türkçeyi bilinçli, doğru, etkili ve üretken kullanarak dil bilinci ve **zevkine ulaşmaları**” (İTDÖP, s. 4).*

*“-Amaç, dilsel ifade, drama, kurgu ve çeşitli metinlerin yorumlanması ve üretilmesine yönelik **ilgi ve hevesi** güçlendirmektir. -Öğrenciler edebiyat okumaya, kendi okuma ilgilerini derinleştirmeye ve okuma deneyimlerinden **keyif almaya** teşvik edilir.” (FADEÖP, s. 107-322).*

3.2.5. Çoklu medya kaynakları

Hem TDÖP’de hem de FADEÖP’de yazılı kaynakların yanında öğrencilerin çoklu medya kaynaklarından yararlanmasına ilişkin amaçlara yer verilmiştir. Bu durum iki programın da öğrencilerin modern iletişim araçlarını etkili bir biçimde kullanmaya ve öğrencileri dital okuryazar olmaya yönlendirdiği şekilde değerlendirilebilir.

*“-Basılı materyaller ile **çoklu ortam kaynaklarından** bilgiye erişme; ulaştıkları bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerini geliştirmeleri,” (OTDÖP, s. 5).*

*“Öğrenciler, **çoklu ortam** da dâhil olmak üzere daha geniş bir etkileşim yelpazesinde uygun, güvenli ve sorumlu bir şekilde hareket etmeye yönlendirilir ve öğrenmeyi öğrenmelerinin bir parçası olarak giderek çeşitlenen metinleri yorumlamaları, üretmeleri ve değerlendirmeleri öğretilir.” (FADEÖP, s. 160).*

3.2.6. Aktif ve etik vatandaş olma

FADEÖP’de sadece öğrencinin dili öğrenmesi, farklı kültürlerle ilgilenmesi, kendi kültürünün farkına varması amaçlanmamaktadır. Bunun yanında öğrencinin toplumun bir parçası olduğu, toplumla iletişim kurup aktif ve etik kurallara uyarak topluma katılmasını sağlamak da hedeflenmektedir. Örnek amaçlar şunlardır:

*“-Edebiyat, öğrenciyi **kendi kültürüne bağlar** ve diğer kültürlerle ilişkin anlayışını genişletir. -Edebiyat öğretimi, okumayı teşvik etmek, deneyimler sağlamak ve paylaşmak, kültürel farkındalığı derinleştirmek, **etik gelişimi desteklemek** ve öğrencilerin dilini, hayal gücünü zenginleştirmek için tasarlanmıştır.” (FADEÖP, s. 160).*

TDÖP’de ise öğrencilerin aktif ve etik kurallara sahip vatandaşlar olmasına dair herhangi bir amaç bulunmamaktadır. Programda öğrencinin aktif olması ve etik kurallara uyan vatandaşlar olma konusuna yer verilmemesi; programın daha çok bireysel olduğu ve akademik başarıya odaklandığını gösterir niteliktedir.

3.3. Ana dili dersi öğretim programlarının içerik bakımından karşılaştırılması

TDÖP’de, içerik kısmında kazanımlar, konuşma, yazma, dinleme/izleme ve okuma öğrenme alanları altında "Öğrenme Çıktıları" başlığıyla sunulmuş ve bu çıktılara ilişkin açıklamalar "Süreç Bileşenleri" adı altında verilmiştir. Kazanımlar incelendiğinde, bunların büyük ölçüde Bloom Taksonomisi’ndeki hatırlama, anlama, uygulama ve analiz basamaklarına yönelik olduğu görülmektedir. Programda üst düzey düşünme becerileri olan değerlendirme ve yaratma basamaklarına yönelik kazanımlara yeterince yer verilmemesi, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimini sınırlamaktadır.

*"-T.K.5.24. Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini **kullanabilme**, -T.Y.5.12. Yazılı olarak **özetleyebilme**, -T.O.8.15. Metinde anahtar kelimeleri belirlemeye yönelik **çözümleme** yapabilme" (OTDÖP, s. 43-55).*

FADEÖP’de "Müfredatının Hedefleri" başlığında 1-2. sınıf, 3-6. sınıf ve 7-9. sınıf düzeylerinde belirlenmiş kazanımlarla açıklanmıştır. Bu kazanımlar, etkileşim durumlarında rol yapma, metinlerin yorumlanması, metin üretimi, dili, edebiyatı ve kültürü anlama alanları altında açıklanmıştır. FADEÖP’de konuşma, yazma, dinleme ve okuma becerileri diğer öğrenme alanlarının içerisinde verilmiştir. Dinleme ve konuşma öğrenme alanı, Finlandiya programında etkileşim durumlarında rol yapma öğrenme alanı içerisinde yer alırken okuma alanı daha çok metinlerin yorumlanması alanında geçmektedir. Finlandiya programındaki metin üretme alanında öğrencinin aktif olarak sürece katıldığı konuşma ve yazma öğrenme alanları yer almaktadır. Bunların yanında 3-6. sınıflar için "6. Sınıf Sonunda 8. Sınıf Yeterliliğini Açıklayan Değerlendirme Ölçütleri" ve 7-9. sınıflar için "8. Sınıf Final Değerlendirme Ölçütleri" başlıkları altında değerlendirme ölçütleri de sunulmaktadır.

FADEÖP, ulusal çekirdek müfredatına uygun olarak hazırlandığından, kazanımların geniş ve kapsamlı şekilde açıklandığı görülmektedir. Bu kazanımlar, ağırlıklı olarak Bloom Taksonomisi’nin uygulama, analiz, değerlendirme ve yaratma basamaklarına odaklanmaktadır. Bu özelliğin öğrencilerin sorun çözmelerine ve yeni fikirler, ürünler ortaya koymalarına yardımcı olduğu söylenebilir.

*"-T6 Öğrencilerin karmaşık metinleri **analiz etme, değerlendirme ve yorumlama** becerilerini geliştirmelerine, kelime dağarcıklarını ve kavramsal bilgilerini genişletmelerine, düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. (FADEÖP, s. 162)*

Programlardaki kazanımların yapısına bakıldığında FADEÖP’deki kazanımların "yardımcı olur", "teşvik eder" gibi öğretmen bakış açısıyla açıklandığı görülmektedir. FADEÖP’nin kazanım konusunda öğretmen merkezli bir yaklaşım benimsemesi, öğretmenin süreci öğrenci ile birlikte yürüteceğini belli etmektedir. TDÖP’de kazanımların "oluşturabilme", "uygulayabilme" gibi beceri temelli bir bakış açısıyla aktarıldığı, kazanımların altındaki açıklamalarda ise öğrenci bakış açısıyla açıklandığı belirlenmiştir. Kazanımların beceri temelli, açıklamaların ise öğrenci temelli bir bakış açısıyla aktarılması programda ikililik ve karışıklık oluşturmaktadır.

*"-T.K.1.3. Konuşma kurallarını **uygulayabilme***

- a) Öğrendiği ses, hece, sözcük, cümleleri **işitilebilir bir ses düzeyinde söyler.**
- b) Konuşmalarında konuşma hızını **ayarlar.**" (OTDÖP, s.208).

*"-T1 Öğrencinin farklı durumlarda etkileşim kurma becerisini **güçlendirmesine rehberlik eder, -T4 Öğrencilerin iletişimsel imajlarını geliştirmelerine ve insanların farklı şekillerde iletişim kurduklarını anlamalarına yardımcı olur.**" (FADEÖP, s. 106-107).*

3.3.1. Dinleme/izleme alanındaki kazanım özellikleri

Dinlemeye ilişkin kazanımlar FADEÖP’de etkileşim durumlarında rol yapma becerisinde geçmektedir. FADEÖP’de dinlemeye ilişkin kazanımlar iletişim ve etkileşim becerisiyle birlikte ön plana çıkmış ve bu becerilerin geliştirilmesi programın öncelikli hedeflerinden biri olarak belirlenmiştir. FADEÖP’nin dinleme becerisini iletişim ve etkileşimle ilişkilendirerek ele alması, öğrencilerin aktif ve etkin bir şekilde topluma katılımını hedefleyen bir yaklaşımı benimsemesinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Buna karşın TDÖP’de dinlemeye ilişkin kazanımlar ile iletişim becerileri çok kısıtlı bir şekilde ilişkilendirmiştir. Bu durumdan TDÖP’nin daha çok bireysel başarıya odaklı olduğu söylenebilir.

“-T4 Öğrencileri, kendi **iletişimlerini** gözlemlemeyi öğrenerek **iletişimsel** anlayışlarını derinleştirmeye, çoklu ortam dâhil olmak üzere farklı **iletişim ortamlarında** güçlü yönlerini ve gelişim alanlarını belirlemeye teşvik eder.” (FADEÖP, s. 172).

“-T.D.5.1. Dinlemede/izlemede materyal seçimini yönetebilme

c) **Etkileşimli** dinleme/izleme sırasında karşısındakiyle ilişkiyi sürdürür.” (OTDÖP, s. 36).

TDÖP’deki kazanımlara bakıldığında kazanımların eğitim-öğretim sürecini bilgi edinmeye, anlamaya ve uygulamaya yönelik olarak daha çok bilişsel niteliktedir. Bu TDÖP’nin akademik başarıyı ön planda tuttuğunu göstermektedir. FADEÖP’deki kazanımların ise daha çok duyuşsal nitelikte olduğu görülmektedir. FADEÖP’de kazanımların daha çok duyuşsal nitelikte olması; duyguların ve değerlerin ön planda tutulduğunu, dile ve kültüre ilkin olumlu tutumlar geliştirerek öğrencilerin dili, kültürü benimsemesine fayda sağlamaktadır.

“-T.D.5.4. Dinlediğinde/izlediğinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını **tahmin edebilme**, -T.D.5.6. Görselle iletilen anlamı **belirleyebilme**,” (OTDÖP, s. 37).

“-T4 Öğrencileri olumlu bir iletişim imajı ve çoklu ortamlar da dâhil olmak üzere çeşitli durumlarda etkileşim kurma **istekliliği** ve becerisi geliştirmeye **teşvik eder**.” (FADEÖP, s. 162).

3.3.2. Konuşma alanındaki kazanım özellikleri

FADEÖP’de konuşmaya ilişkin kazanımlar da dinlemeye ilişkin kazanımlarda olduğu gibi daha çok etkileşim durumlarında rol yapma becerisi içerisinde geçmektedir. Konuşma becerisindeki kazanımlar yine dinleme becerisinde olduğu gibi TDÖP’de daha çok bilişsel, FADEÖP’de ise daha çok duyuşsal niteliktedir.

“-T.K.5.8. Hazırlıksız konuşma **yapabilme**, -T.K.5.11. Konuşmasında tahminlerinden **yararlanabilme**” (OTDÖP, s. 50-51).

“-T1 Öğrencinin farklı iletişim ortamlarında amaçlı, **motive**, etik ve yapıcı bir şekilde hareket etme becerisini geliştirmesine rehberlik eder.” (FADEÖP, s. 325).

3.3.3. Okuma alanındaki kazanım özellikleri

Okuma kazanımları, FADEÖP’de “metin yorumlama” öğrenme alanında ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, FADEÖP’nin öğrencilerin yalnızca metinleri okuyup anlamalarını değil, aynı zamanda metin üzerinde analiz yapmalarını ve eleştirel bir şekilde değerlendirmelerini hedeflediğini göstermektedir. Her iki programda da “metin” kavramının ön plana çıktığı görülmektedir ve bu durum ana dili öğretiminin temel araçlarından biri olan okuma metinlerinin etkili bir şekilde kullanımına vurgu yapılması açısından önemlidir. TDÖP’deki okuma kazanımları, ağırlıklı olarak Bloom Taksonomisi’nin hatırlama, anlama, uygulama ve analiz basamaklarına odaklanmaktadır. FADEÖP’deki okuma kazanımları ise öğrencilerin eleştirel ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak daha çok analiz ve değerlendirme basamaklarına uygun kazanımlardır.

“-T.O.5.10. Metin içi karşılaştırma **yapabilme**, -T.O.5.12. Metindeki unsurları **sınıflandırabilme**” (OTDÖP, s. 43-45)

“-T6 Öğrencilerin karmaşık metinleri **analiz etme, değerlendirme ve yorumlama becerilerini geliştirmelerine, kelime dağarcıklarını ve kavramsal bilgilerini genişletmelerine, düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.**” (FADEÖP, s. 162).

FADEÖP’de dil bilgisi konularına daha çok metin yorumlama alanında, TDÖP’de ise dil bilgisi konuları için ayrı bir bölüm yer almaktadır. Dil bilgisi konularının programlarda bu şekilde sunulması iki programın da dil bilgisi konularına karşı farklı bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir. FADEÖP’nin dil bilgisi konularını özellikle metin yorumlama alanında vermesi, öğrencilerin dil bilgisi kurallarını

sadece ezberlemelerini değil, okuma metinleri aracılığı ile dil bilgisi kurallarını anlamasını, ve gerçek hayatta kullanmasını hedeflediği işlevsel bir yaklaşım sergilemektedir. Dil bilgisi konularının TDÖP’de ayrı bir bölümde yer alması, öğrencilerin dil bilgisi kurallarını gerçek hayatta kullanmalarından çok kuramsal olarak öğrenmelerini hedeflediği bir yaklaşım sergilemektedir.

“-DYS.DO.6.5. Amaç ifade etme işlevli söz varlığını/dil yapılarını (-mAk için, amacıyla, için, -mAsI için, niye, niçin, diye, üzere vb.) belirler.” (OTDÖP, s. 225).

“-Kelimeler anlam ve biçimlerine göre sınıflandırılır (kelime sınıfları). Farklı zaman biçimlerinin anlamları düşünülür ve fiillerin şahıs ve zaman çekimleri öğrenilir.” (FADEÖP, s. 325).

3.3.4. Yazma alanındaki kazanım özellikleri

Yazma kazanımları FADEÖP’de “metin üretme” alanında yer almaktadır. Hem TDÖP hem de FADEÖP’de öğrencilerin çeşitli türlerde metinler üretmelerine ilişkin kazanımlar mevcuttur. İki programda da farklı türlerde metinler üretilmesine ilişkin kazanımların bulunması, iki programın da öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye önem verdiğini belli etmektedir.

“-T.Y.5.7.Yaratıcı yazı yazabilme,
c) **Farklı metin yapılarını** kullanır.” (OTDÖP, s. 57).

“-T10 Öğrencileri, **farklı türlerde metinler** yazarak, üreterek fikirlerini ifade etmeye teşvik eder ve metin üreticileri olarak kendi güçlü yönlerini, gelişim alanlarını belirlemelerine yardımcı olur.” (FADEÖP, s. 325).

FADEÖP’de bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ile kaynak gösterme konularına geniş yer verirken gizlilik ve etik davranışa yönelik kazanımlara da vurgu yapılmaktadır. TDÖP’de ise bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ile kaynak gösterme konuları daha sınırlı ele alınmış, gizlilik ve etik davranışa ilişkin herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir. FADEÖP’nin bu yaklaşımı, teknolojinin etik bir biçimde kullanılmasıyla öğrencilerin dijital çağın gerekliliklerine uyum sağlamasını hedeflediğini göstermektedir. TDÖP’de bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ile kaynak gösterme konularına daha sınırlı bir biçimde yer verilmesi ise programın dijital okuryazarlık ve etik konusuna yeterince önem vermediğini düşündürmektedir.

“-T.Y.4.2. Yazılarında içerik oluşturabilme
p) Edindiği **bilginin kaynağını** yazar.
ş) **Dijital araçları** kullanarak hedef kitleye uygun türde yazılarını sunar.” (İTDÖP, s. 221).

“-T14 Öğrencilerin **bilgi yönetimi** ve kullanımı becerilerini güçlendirir, metinlerinde **kaynak ve referans** yöntemlerini çeşitlendirmeleri için onları eğitir, **gizlilik ve telif haklarına saygı** göstererek **dijital ortamlarda etik** davranmaları konusunda rehberlik eder.” (FADEÖP, s. 325).

FADEÖP ve TDÖP’de yazma, konuşma, dinleme ve okuma alanlarında öğrencilerin öz değerlendirme yapmalarına yönelik kazanımlar bulunmaktadır. Programlarda bu kazanımların bulunması iki programın da öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini düzenlemelerine, geliştirmelerine ve yaşam boyu öğrenmelerinde bundan yararlanmalarına önem verdiğini belli etmektedir.

“-T.Y.6.22. Yazma sürecine yönelik **öz yansıtma** yapabilme/kendini uyarlayabilme, -T.K.6.26. Konuşma sürecine yönelik **öz yansıtma** yapabilme/kendini uyarlayabilme,” (OTDÖP, s. 55, 59).

“-T12 Öğrencilere metin üretim süreçlerini güçlendirmeleri için rehberlik eder; başkalarıyla iş birliği içinde metin üretmeleri için fırsatlar sağlar; geri bildirim verme ve alma becerilerini geliştirmelerini, metin üreticileri olarak kendilerini **değerlendirmelerini** teşvik eder.” (FADEÖP, s. 324).

3.3.5. Dili, edebiyatı ve kültürü anlama alanındaki kazanım özellikleri

FADEÖP’de bulunan bu öğrenme alanı, TDÖP’de yer almamaktadır. FADEÖP’nin genel amaçlar ve içerik kısmında, öğrencilerin Finlandiya’daki dilsel ve kültürel çeşitliliğin farkına varmaları sağlanmaya yönelik kazanımlar bulunmaktadır. Ayrıca, diğer kültürlerle ve dillere ilgi duyarak Fincenin dil özelliklerini anlamalarını, hem Fin edebiyatını hem de diğer ülkelerin edebiyat ürünlerini

okuyarak kişisel ve kültürel gelişimlerini desteklemeye yönelik kazanımlar da öne çıkmaktadır. Bu kazanımlar, FADEÖP'nin öğrencilerin sadece dil bilgisi öğrenmesini değil, aynı zamanda kültürel farkındalık geliştirerek daha geniş bir bakış açısına sahip olmalarını hedeflediğinin de göstergesidir.

*"-T16 Öğrencilerin **edebiyat ve kültür anlayışlarını genişletmelerini** teşvik eder. Onları **edebiyat tarihi, çağdaş edebiyat** ve **farklı edebiyat türleriyle** tanıştırır. Ayrıca, edebiyat ve kültürün kendi yaşamlarındaki önemini düşünmelerine rehberlik eder. Okuma ve **diğer kültürel** deneyimleri edinmeleri ve paylaşımları için fırsatlar sunar." (FADEÖP, s. 326).*

TDÖP'de, öğrencilerin diğer kültürler ve edebiyatlarla ilgilenmelerine veya dilin tarihine yönelik herhangi bir kazanıma yer verilmemektedir. Programda konuşma ve yazma becerileri bağlamında, metin oluştururken Türkçe kelimelerin doğru ve etkili bir şekilde kullanılmasına yönelik sadece bir kazanım bulunmaktadır.

*"-T.K.5.22. Konuşmasını **zenginleştirecek** biçimde söz varlığını kullanabilme, (Konuşmasında yabancı dillerden alınan ve dilimizde henüz yaygınlaşmamış kelimelerin **Türkçelerini** kullanır.) (OTDÖP, s. 54).*

3.4. Ana dili dersi öğretim programlarının öğrenme-öğretme süreci bakımından karşılaştırılması

İki programda da öğrenme-öğretme sürecine yönelik bilgiler keskin sınırlarla verilmemiştir. Öğrenme-öğretme sürecinin öğretmen, öğrenci, işlenecek konunun özellikleriyle, sınıf ortamının durumuyla birebir ilişkili olduğu düşüncesiyle öğrenme-öğretme süreci dersin öğretmenine bırakılmış, öğretmene esneklik tanınmıştır. Bu sebeple öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bilgilerden genel hatlarıyla bahsedilmiştir.

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bilgiler TDÖP'de "İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasına İlişkin Esaslar" ve "Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasına İlişkin Esaslar", FADEÖP'de "1-2. Sınıflarda, 3-6. Sınıflarda, 7-9. Sınıflarda Ana Dil ve Edebiyat Alanında Öğrenme Ortamı ve Çalışma Yöntemlerine İlişkin Hedefler" başlıkları adı altında verilmiştir.

3.4.1. Farklı yöntem, teknik kullanımı

Her iki programda da öğretim sürecini zenginleştirmek ve öğrencilerin farklı öğrenme stillerine uygun bir ortam oluşturmak amacı ile öğrenme-öğretme süreçlerinde çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiğine vurgu yapılmakta ve öğrenme-öğretme süreçlerinin buna uygun şekilde düzenlenmesi gerektiği üzerinde özellikle durulmaktadır.

*"-Çalışma yöntemleri, **işbirliğini ve deneyimlerin paylaşılmasını** mümkün kılacak ve konu içerik alanlarının doğal bir bütünlüğünü sağlayacak şekilde seçilir." (FADEÖP, s. 104, 161).*

*"-Programda yer alan öğrenme-öğretme uygulamaları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, **farklı öğretim yöntem ve tekniklerini** işe koştan, beceriler ve disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran kapsamlı bir çerçevede sunulmuştur. Materyal hazırlama sürecinde, öğrenme yaşantılarında verilen içerikler doğrultusunda güncel içeriklere ve farklı ilişkilendirmelere de yer verilmelidir." (OTDÖP, s. 6).*

3.4.2. Bilgi ve iletişim teknolojileri

FADEÖP'de öğrenme-öğretme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına özellikle vurgu yapılmaktadır. Bu vurgu eğitim sisteminin dijitalleşmesi ve modernleşmesi açısından önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Buna karşın TDÖP'nde öğrenme-öğretme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına çok sınırlı bir şekilde değinilmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına sınırlı bir şekilde yer verilmesi, TDÖP'nin geleneksel bir bakış açısıyla hareket ettiğini, öğrencilerin dijital beceriler kazanmalarını ve günümüz dünyasında gerekli olan teknolojik yetkinlikleri geliştirmelerini sınırlandırdığını düşündürmektedir.

Tablo 4

Türkiye ve Finlandiya Ana Dili Öğretim Programlarındaki Bilgi ve İletişim Teknolojileri

	FADEÖP	TDÖP
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	FADEÖP, eğitim-öğretim sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını ön plana çıkarmakta ve öğrenme-öğretme süreçlerinde etkin bir şekilde yararlanılmasının önemine dikkat çekmektedir. FADEÖP'nin bilgi ve iletişim teknolojilerini eğitimde kullanımını vurgulaması, dijital çağın gerekliliğini karşılamayı ve eğitimde modern bir yaklaşımı benimsediğini düşündürmektedir.	TDÖP'de ise bilgi ve iletişim teknolojilerine sadece bir maddede ve oldukça sınırlı bir şekilde değinilmiştir. Bu durum TDÖP'nin eğitime bilgi ve iletişim teknolojilerini dahil etmede geri planda kaldığını ve eğitimde daha geleneksel bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir.
Açıklamalar	"-Amaç, öğrenmeyi öğrenme becerilerinin gelişimini teşvik eden, çoklu ortamlar da dâhil olmak üzere çeşitli metinlerden bilgi arama, kullanma ve üretme süreçlerine olanak tanıyan, zengin dilsel uyarılar ve fırsatlar sunan işbirliğine dayalı bir öğrenme ortamı oluşturmaktır." (FADEÖP, s. 288).	"-Ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilmelidir. Bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde ilgi çekici, günlük yaşamla ilgili, uzak ya da yakın çevrede karşılaşılabilecek problemlere dair görevler verilmeli; öğrenciye yönelik yargısal nitelik taşımayan ve motive eden geri bildirimler sağlanmalı; dijital teknolojilerden ve oyunlardan yararlanılmalıdır." (İTDÖP, s. 5).

3.4.3. Bireysel farklılıklar

Her iki programda da farklı öğrenme ihtiyaçları ve hızları dikkate alınarak öğrenci merkezli bir anlayış benimsenmiştir. Öğrenme-öğretme süreci planlanırken de bu unsurlar göz önünde bulundurulmuş, bireysel farklılıklara dikkat edilmesi gerektiği iki programda da vurgulanmıştır.

"-Öğrencilerin **hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme stilleri göz önünde bulundurularak** öğrenme çıktılarıyla tutarlı farklı materyaller (bilgi notu, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje, okuma parçaları vb.) yapılandırılmalı ve kullanılmalıdır. Materyaller hazırlanırken zümre öğretmenleriyle ve diğer branşlardaki öğretmenlerle iş birliği yapılmalıdır." (OTDÖP, s. 6).

"-Amaç, öğrencilerin uygun öğrenme stratejilerini bulmalarına, kullanmalarına ve kendi güçlü yönlerini belirlemelerine yardımcı olarak hem okul içinde hem de okul dışında öğrenmelerini desteklemektir. Öğrenciler, çok çeşitli metinler arasından **ilgi alanlarına, okuma becerilerine ve seviyelerine uygun metinleri bulmaya ve seçmeye** yönlendirilir. Ayrıca, **kendi inisiyatifleriyle** edebiyat ve diğer metinleri okumaya teşvik edilir" (FADEÖP, s. 288).

3.4.4. Farklı eğitim ortamları

FADEÖP'de, öğrenme-öğretme sürecinin yalnızca okulda değil, okul dışında da devam etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Özellikle kütüphane kullanımına dikkat çekilmekte ve öğrencilerin öğrenme süreçlerinin okul dışında da desteklenmeleri teşvik edilmektedir. Ayrıca kütüphane kullanımına yapılan vurgu, FADEÖP'nin öğrencilere bilgi kaynaklarına erişim ve bağımsız öğrenme becerileri kazandırmayı hedeflediğini göstermektedir. TDÖP'de eğitimin farklı ortamlarda gerçekleştirilmesi konusuna değinilmemektedir. Öğrenme sürecinin okul dışına taşınmasına yönelik bir vurgu yapılmaması, TDÖP'nin öğrenme-öğretme sürecine daha geleneksel yaklaştığını düşündürmektedir.

"-Okuldaki veya yerel **kütüphanedeki** faaliyetler ile çocuklara yönelik kültürel etkinlikler, öğrenme ortamını **sınıfın ötesine** taşır. Yerel çevrenin ve medyanın kültürel çeşitliliğinden de bu süreçte yararlanır." (FADEÖP, s. 104).

3.4.5. Edebiyat ve drama

TDÖP'de yer verilmeyen ama FADEÖP'de öne çıkan önemli alanlardan biri edebiyat ve drama eğitimidir. FADEÖP'de vurgulanan edebiyat ve drama, öğrencilerin hem dil becerilerini hem de duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmesi açısından programın önemli noktaların biri haline gelmektedir. Programda, her öğrenci grubunda bahsedilen edebiyat ve dramaya yönelik şu ifadelere yer verilmektedir:

"Dil, rol yapma, drama ve tiyatro gibi oyunlar aracılığıyla keşfedilir. Etkileşim ve drama becerileri, çeşitli alıştırmalarla geliştirilir. Drama ve edebiyat öğretimi, diğer derslerle bütünleştirilir." (FADEÖP, s. 104, 161).

3.5. Ana dili dersi öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme bakımından karşılaştırılması

Ölçme ve değerlendirme, eğitim-öğretim sürecinin önemli bir parçasıdır ve öğretim programlarında bu konuyla ilgili bilgilere yer verilmektedir. Hem TDÖP'de hem de FADEÖP'de ölçme ve değerlendirme ile ilgili bilgiler genel hatlarıyla verilmektedir. FADEÖP'de, "1-2. Sınıflarda, 3-6. Sınıflarda, 7-9. Sınıflarda Öğrencilerin Ana Dil ve Edebiyat Öğrenimlerinin Değerlendirilmesi" başlıkları altında bilgilere yer verilirken TDÖP'de sadece ortaokul programında "Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Esaslar" başlığı altında bu konu ele alınmaktadır. Ancak ilkökul programında ölçme ve değerlendirme ile ilgili ayrı bir bölüm bulunmamaktadır.

Ayrıca FADEÖP, "Fin Dili ve Edebiyatı Müfredatının 6. Sınıfın Sonunda 8. Sınıf Yeterliliğini Açıklayan Değerlendirme Ölçütleri" ve "Fin Dili ve Edebiyatı Müfredatının 8. Sınıf Final Değerlendirme Ölçütleri" başlıkları altında değerlendirme ölçütleri de sunmaktadır.

3.5.1. Yaklaşım

FADEÖP ve TDÖP, ölçme-değerlendirme süreçlerinde öğrenci gelişimine odaklanan yaklaşımlar benimsemekte FADEÖP'de özellikle proje çalışmalarının kullanımı vurgulanmaktadır. TDÖP'de ise farklı öğrenme alanlarında farklı değerlendirme yöntemlerinin kullanılması gerektiği konusunun altı çizilmektedir. Bu durum, TDÖP'nin öğrenci becerilerini bütüncül bir şekilde ölçmeyi hedeflediğini gösterir niteliktedir.

Tablo 5

Türkiye ve Finlandiya Ana Dili Öğretim Programlarındaki Yaklaşım

	FADEÖP	TDÖP
Yaklaşım	FADEÖP'de öğretim öncesi, öğretim sırası ve öğretim sonrası aşamalardan oluşan bir süreç değerlendirmesi öne çıkmakta ve ölçme-değerlendirme sürecinde proje çalışmalarının kullanılabilirliği de vurgulanmaktadır. Bu, FADEÖP'nin öğrencinin süreç içerisindeki gelişimine odaklanan bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir.	TDÖP'de ölçme-değerlendirmeye yönelik ifadelerde "süreç" kavramı vurgulanmaktadır. Okuma ve dinleme/izleme becerilerinin değerlendirilmesinde dolaylı değerlendirme yöntemlerine, yazma ve konuşma becerilerinin değerlendirilmesinde ise doğrudan performans değerlendirme yöntemlerine yer verilmiştir. Ayrıca, konuşma becerisinin değerlendirilmesinde doğrudan değerlendirme araçlarının kullanılabilirliği belirtilmektedir. Öğrenme alanlarında farklı değerlendirme yaklaşımlarının olması, programın beceriye özgü uygun değerlendirme yöntemlerini seçme amacından kaynaklanmaktadır.
Açıklamalar	"Öğretim, süreç öğrenimi ve proje çalışması yoluyla bütünleştirilir." (FADEÖP, s. 161).	"Öğretim sürecinin herhangi bir anındaki kesit yerine sürece yayılan geliştirici (biçimlendirici) değerlendirmenin temel bileşeni geri bildirimdir." (OTDÖP, s. 27).

3.5.2. Geri bildirim

Öğrenmenin en önemli unsurlarından biri olan geri bildirim konusuna iki programda da yer verilmektedir. Hem TDÖP’de hem de FADEÖP’de geri bildirim öğrencilerin güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini fark etmelerine olanak tanıdığı ve motivasyonlarını artırdığı vurgulanmaktadır. Geri bildirim yapılan bu vurgu, her iki programın da öğrenci merkezli bir yaklaşımı benimsediğini ve öğrenme sürecinde geri bildirim önemli bir araç olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

*“Nitelikli **geri bildirim**; yargılayıcı olmayan, destekleyici ve zamanında olmalıdır. Geri bildirim süreci odaklı olması uygundur. Süreç değerlendirmesi üzerine geri bildirim verilirken bahis konusu ‘öğrenci’ değil, ‘değerlendirme görevi’ olmalıdır. Bir örnekle açıklamak gerekirse öğrencinin izlemede seçip uygulamış olduğu bir strateji için ‘Uygun stratejiyi seçtin ve bunu çok güzel uyguladın.’ demek yerine ‘Uygun stratejiyi seçme ve bunu uygulama biçimin kurallara uyuyor.’ denmelidir. İkinci geri bildirimde odaklanılan öğrenci değil, onun strateji seçimi ve bunu uygulayışıdır. Böylece öğrencinin seçtiği veya uyguladığı strateji uygun olmadığı zaman da öğrenci **kendisinin eleştirildiğini değil, stratejiyi seçme veya uygulayış biçiminin irdelendiğini hissedecektir**. Ayrıca geri bildirimler, öğrencinin **geliştirici** (biçimlendirici) değerlendirmeye ve Türkçe dersine yönelik **olumlu algılarının** gelişimine de zemin hazırlayacaktır.” (OTDÖP, s. 27).*

*“Değerlendirme yoluyla sağlanan geri bildirim, öğrencilerin dil becerilerindeki **güçlü yönlerini ve öğrenme süreçlerinde kaydettikleri ilerlemeleri** anlamalarına yardımcı olur. Öğrenciler, dili anlama ve kullanma, kendilerini ifade etme, grup tartışmalarına katılma, metin üretme ve yorumlama gibi konularda kapsamlı geri bildirim alırlar. Farklı yetkinlik alanlarında yüksek kaliteli ve teşvik edici geri bildirim sağlanması, öğrencilerin **başarılarını ve ilerlemelerini fark etmelerini** destekler. Bu geri bildirim aynı zamanda, öğrencilerin çalışmalarını dilsel gelişimlerine uygun şekilde yönlendirmeleri için **motivasyon** sağlar.” (FADEÖP, s. 289).*

3.5.3. Öz değerlendirme-akran değerlendirmesi

İki program incelendiğinde, hem TDÖP’de hem de FADEÖP’de birden fazla değerlendirme aracının sürece dahil edilerek değerlendirme aşamasında çeşitlilik hedeflenmektedir. TDÖP’de öz değerlendirme, akran değerlendirmesi ve grup değerlendirmesi vurgulanırken FADEÖP’de öğretmen değerlendirmesi, öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi birlikte vurgulanmaktadır. Programlarda birden fazla değerlendirme aracına yer verilmesi, programların çok yönlü bir değerlendirmeyi amaçladıklarını göstermektedir. Bu durum, değerlendirmede esnekliğin de sağlanmasına yardımcı olmaktadır.

*“Değerlendirme sürecinde öğrencilerin **öz, akran ve grup değerlendirme** yapabilmelerine olanak tanınmalıdır. Bu süreçte öğretmen, öğrencilerin amacın dışına çıkmaması için onlara öğrenme çıktılarının değerlendirilebilmesini sağlayacak ölçütler ve yapılandırılmış araçlar sağlamalıdır. Böylece öğrencinin mevcut durumu ile hedef arasındaki boşluğu dolduracak şekilde yönlendirmeler (geri bildirim) yapılabilir.” (OTDÖP, s. 27).*

*“**Öz değerlendirmeye** ek olarak, **akran değerlendirmesi** de uygulanır” (FADEÖP, s. 289).*

3.5.4. Farklı ölçme araçları

İki programda da ölçme sürecinde bireysel farklılıklara özellikle dikkat edildiği görülmektedir. Hem TDÖP’de hem de FADEÖP’de, ölçme ve değerlendirme sürecinde farklı ölçme araçlarından yararlanılabileceği belirtilmektedir. Ölçme-değerlendirme sürecinde farklı ölçme araçlarının kullanılması, öğrencilerin gerçek durumlarını ortaya koymalarına, yeteneklerini ve ihtiyaçların belirlemeye yardımcı olmaktadır. Ayrıca programların bu yaklaşımı ölçme-değerlendirme sürecinin daha çok öğrenci merkezli yürütülmesine katkıda bulunmaktadır.

*“Tasarlanan ölçme ve değerlendirme araçları **farklı değerlendirme görev biçimlerini** içermelidir. Bu yönüyle geleneksel görev biçimlerinin (çoktan seçmeli, boşluk doldurma, kısa yanıtı soru vb.) yanında öğrencinin **farklı bilişsel alanlarını** etkin kılan, öğretim sürecinin bütününde öğrenme çıktısının pekiştirilmesi ve değerlendirilmesini sağlayan **farklı görev biçimlerine** (serbest çağrışım, bilgi aktarımı, ağız dizge vb.) dengeli bir biçimde yer vermelidir. (OTDÖP, s. 27).*

“Öğrenciler, becerilerini çeşitli şekillerde gösterme fırsatına sahip olmalıdır. Öğretmen, okuryazarlık alanında **sözlü bir değerlendirme** veya not verirken, öğrencilerin **performansını** yerel müfredatta belirlenen hedeflere göre değerlendirir. Ayrıca, öğretmen, 6. sınıf karnesi için yeterlilik düzeyini belirlerken **ulusal değerlendirme ölçütlerini** kullanır” (FADEÖP, s. 289).

4. Sonuç

PISA’da elde ettiği yüksek derecelere adından söz ettiren Finlandiya’nın öğretim programı, Köy Enstitüleri’nin yapısına benzer bir şekilde, okuldan okula değişkenlik gösterebilen ve tüm öğretim düzeylerini kapsayan esnek bir çekirdek (temel) yapıdan oluşmaktadır. Türkiye’nin öğretim programı ise geleneksel bir bakış açısıyla hazırlanmıştır; eğitim verilen şehrin özellikleri, okulların ve öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınmadan standartlaştırılmış bir program uygulanmaktadır. Türkiye’nin öğretim programlarındaki bu yaklaşımı, işleyişte birlik oluştursa da her okul ve öğrenci grubunun özel ihtiyaçlarına uygun esneklik sağlamaktan uzaktır.

4.1. Öğrenme alanları

FADEÖP ve TDÖP, öğrenme alanları bakımından farklılıklar barındırmaktadır. FADEÖP’de dil becerileri, etkileşim, metin yorumlama, metin üretme, dili, edebiyatı ve kültürü anlama gibi geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Dil bilgisi konuları diğer beceri alanlarıyla ilişkilendirilirken, TDÖP’de bu konular ayrı bir bölümde sunulmaktadır. FADEÖP’nin dili, edebiyatı ve kültürü anlama başlığı altında farklı bir öğrenme alanına sahip olması, Finlandiya’nın öğrencilerinin kültürel farkındalık kazanmasına ve dil bilinci geliştirmesine verdiği önemi yansıtmaktadır. TDÖP’de ise farklı kültürlerle iletişim ve etkileşimle ilgili bir öğrenme alanı bulunmamaktadır. Bu durum, FADEÖP’nin öğrencilere daha kapsamlı bir dil ve kültür eğitimi verdiğini göstermektedir. TDÖP’nin de bu konulara dikkat edilerek yenilenmesi öğrencilerin başta dil ve kültür bilinci olmak üzere birçok alanda gelişmesine fayda sağlayacaktır.

4.2. Amaç

TDÖP’de toplamda 22 genel amaç bulunmaktadır ve programda maddeler halinde açıklanmıştır. FADEÖP ise genel amaçlar maddeler halinde değil, paragraflar halinde genel hatlarıyla açıklanmıştır.

Programlardaki genel amaçlar incelendiğinde FADEÖP’de iletişimin, etkileşimin ve farklı kültürlerle ilgilenmenin ön plana çıktığı belirlenmiştir. Öğrencilerin diğer kişilerle, topluluklarla, kültürlerle iletişim kurarak, etkileşim içerisinde bulunarak hem dillerini geliştirmeleri hem farklı kültürler aracılığı ile kendi kültürünü, dilini anlamasını ve özümsemesini hem de günlük hayata, topluma aktif olarak katılmaları amaçlanmıştır. TDÖP’de ise dilin iletişim ve kültür boyutuna fazla önem verilmediği, çok kısıtlı kaldığı görülmektedir. Bireyin daha dünyaya gelmeden önce annesiyle ve dünya ile iletişimde olduğu, doğduğu andan itibaren büyük bir dilsel ve kültürel ortama dâhil olduğu düşünüldüğünde bu iki önemli kavramın öğretim programlarının amaçlarından biri olmaması büyük bir eksikliklerdir. Öğrencilerin dili konuşarak, deneyimleyerek daha iyi anlayabilecekleri, farklı kültürlerle etkileşim içerisinde bulunarak kendi dilinin, kültürünün farkına varacağı ve özümseyeceği, kendisini geliştireceği göz önünde bulundurulduğunda bu kavramların TDÖP’ye dâhil edilmesinin daha iyi olacağı söylenebilir.

TDÖP’de iletişim, etkileşim, farklı kültürlerle ilgilenme gibi kavramlar bulunmasa ya da çok kısıtlı yer verilse de TDÖP’de manevi değerler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öğrencilerin milli, manevi, ahlaki, tarihi değerlere sahip, bu değerlere saygı duyan bireyler olması amaçlanmaktadır.

Her iki programda öğrencilerin üstbilişsel becerilerinin gelişmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte iki programda da öğrencilerin bilgilere sadece kitaplardan değil, günümüzün önemli bir parçası olan ve eğitime de büyük katkıları olan bilgisayarlardan, çoklu medya kaynaklarından ulaşmaları, bunları aktif olarak kullanmaları hedeflenmektedir. Hayatımızın sürekli değiştiği ve geliştiği, teknolojinin

yaşamımıza daha fazla dâhil olduğu bu süreçte öğretim programlarında buna ilişkin hedeflerin olması programları daha etkili hale getirmektedir.

FADEÖP’de ayrıca öğrencilerin aktif ve etik kurallara uyan vatandaşlar olması amaçlanmaktadır ve TDÖP’de buna ilişkin herhangi bir amaç bulunmamaktadır. Geleceği şekillendirecek öğrencilerin daha eğitim görürken topluma uyum sağlayacak, toplumu geliştirecek, sorumluluklarını yerine getirecek, bunları yaparken de etik kuralların hepsine uyacak şekilde yetiştirilmeleri onları topluma aktif olarak katılan etik kurallara uyan iyi bir vatandaş olmasına büyük bir fayda sağlamaktadır. Bu sebeple TDÖP’nin de FADEÖP’de olduğu gibi öğrencilerin aktif ve etik kurallara uyan vatandaşlar olmasını sağlayacak şekilde öğretim amaçlarını genişletmesi gerektiği söylenebilir.

4.3. İçerik

TDÖP’de içerikte kazanımlar “öğrenme çıktıları” adıyla konuşma, yazma, dinleme/izleme ve okuma alanı altında gösterilmiştir. FADEÖP’de “Müfredatının Hedefleri” başlığında 1-2. sınıf, 3-6. sınıf, 7-9. sınıf kazanımları etkileşim durumlarında rol yapma, metinlerin yorumlanması, metin üretmek, dili, edebiyatı ve kültürü anlamak öğrenme alanları altında açıklanmıştır.

FADEÖP, ulusal çekirdek (temel) programa göre hazırlandığından kazanımlar geniş ve kapsamlıyken TDÖP’de merkezi bir sistem uygulandığından kazanımlar daha ayrıntılı ifade edilmiştir. Kazanımlar incelendiğinde, TDÖP’deki kazanımların daha çok, Bloom Taksonomisi’ndeki hatırlama, anlama, uygulama ve analiz basamaklarına, FADEÖP’dekilerin ise Bloom Taksonomisi’nin üst basamakları olan uygulama, analiz, değerlendirme, yaratma basamaklarına yönelik olduğu göze çarpmaktadır. Metinleri, olayları ve durumları iyi analiz ederek doğru değerlendirmenin, doğru değerlendirmeler ve yaratıcı fikirlerle olaylara ve durumlara farklı bakış açısından bakmanın önem kazandığı bu çağda, öğretim programlarındaki kazanımların da FADEÖP’de olduğu gibi bu çağa uygun şekilde hazırlanması eğitim-öğretimin daha başarılı ve daha nitelikli olmasında fayda sağlayacaktır.

TDÖP’de kazanımlar “oluşturabilme”, “uygulayabilme” gibi beceri temelli bir bakış açısıyla, kazanımların altındaki açıklamalarda ise öğrenci bakış açısıyla ve daha çok bilişsel alana ilişkin ifade edilirken FADEÖP’deki kazanımlar “yardım eder”, “teşvik eder” kalıplarıyla öğrencinin duyuşsal alanını harekete geçirmeye yönelten öğretmen bakış açısıyla ifade edilmiştir. Duyuşsal alana hitap etmenin öğrenciyi daha iyi motive edeceği, yaptığı işlerin de bundan olumlu etkileneceği düşünüldüğünde TDÖP’de duyuşsal alana ilişkin kazanımlara daha fazla yer verilmesi daha iyi olacaktır.

Dinleme/izleme ve konuşma alanındaki kazanımlara bakıldığında FADEÖP’deki kazanımların öğrencilerin iletişim ve etkileşim becerilerini ön plana çıkardığı ve buna ilişkin kazanımların sayıca fazla olduğu ama TDÖP’de iletişim ve etkileşime çok kısıtlı yer verildiği tespit edilmiştir. Dilin iletişim ve etkileşim ile daha etkili öğrenildiği düşünüldüğünde öğretim programlarında iletişim ve etkileşim içeren kazanımlara daha çok yer verilmesi program için daha uygun olacaktır.

Okuma alanında, her iki programın da metin kavramını öne çıkardığı ve yazılı metinlerin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. FADEÖP’de dil bilgisi konuları, okuma beceri alanı ile ilişkilendirilerek işlevsel bir şekilde sunulurken, TDÖP’de bu konular ayrı bir bölümde ele alınmıştır. Bu durum, FADEÖP’nin dil bilgisi öğretimini metin bağlamında vererek öğrencilerin dil bilgisi kurallarını anlamalarını ve uygulamalarını desteklemeyi hedeflediğini, TDÖP’nin ise daha kuramsal bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir. TDÖP’nin bu kuramsal yaklaşımdan uzaklaşıp daha işlevsel bir yaklaşım benimsemesi, öğrencilerin dil bilgisi konularını anlamalarını ve özümsemelerini kolaylaştıracaktır.

Yazma alanında hem TDÖP hem de FADEÖP bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını ön plana çıkarmıştır. Bunun yanında FADEÖP’de gizlilik ve etik kurallara dikkat etmeye önem verilmiş ve bunlara kazanımlarda yer verilmiştir. Fakat gizlilik ve etik kurallara uyma ile ilgili kazanımlara TDÖP’de yer verilmediği tespit edilmiştir. Günümüzde en önemli ve en zor kavramın bilginin

özgünlüğü olduğu göz önünde bulundurulduğunda bilginin kaynağını gösterme ve etik kurallara uyma öğrencilere kazandırılması gereken bir beceridir. Bu sebeple TDÖP’de de buna ilişkin kazanımlara yer verilmesi çok daha iyi olacaktır.

Dili, edebiyatı ve kültürü anlama FADEÖP’de olan ama TDÖP’de olamayan bir öğrenme alanıdır. Öğrencilerin diğer kültürlerle iletişime girmesi, onları anlamaya çalışması, farklı ülkelerin edebiyat ürünleriyle tanışması, bu metinleri okuması öğrencinin hem kendini geliştirmesi hem de Fincenin özelliklerini, tarihini öğrenmesini; Finceyi anlamasını ve özümsemesini sağlamaktadır. TDÖP’de farklı kültürlerle, edebiyatlarla etkileşime geçmeye; Türkçenin tarihini öğrenmeye ilişkin bir kazanım bulunmamaktadır; yalnızca konuşma ve yazma alanlarında metin oluştururken Türkçe kelimelerin kullanılması gerektiğine dair sadece bir kazanım bulunmaktadır. Öğrencilerin Türkçenin tarihini öğrenmesi, farklı kültürlerle ve farklı edebiyatlarla tanışarak Türkçenin değerini ve önemini anlaması; öğrencilerin Türkçeyi daha güzel ve etkili bir şekilde özümsemesini ve benimsemesini sağlayacağından buna yönelik kazanımların programa dâhil edilmesi sürecin daha kolay ve etkili şekilde tamamlanmasına yardımcı olacaktır.

Bunların yanı sıra 2024 yılında onaylanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarındaki kazanım sayıları, 2019 yılında onaylanan Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)’ndaki kazanım sayılarından önemli ölçüde daha az olduğu görülmektedir. Fakat 2024 yılında onaylanan programdaki “Öğrenme Çıktıları”nın altındaki “Süreç Bileşenleri”, 2019 yılında kabul edilen programdaki kazanımlara karşılık geldiğinden aslında yeni programdaki kazanım sayılarının eski programdaki kazanım sayısından çok daha fazla olduğu belirlenmiştir. Programda yapılan bu biçimsel değişiklik programa herhangi bir fayda sağlamamakla birlikte FADEÖP’deki kazanımların niteliğine de yaklaşmamaktadır.

Buna ek olarak yeni programa dâhil edilen “İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Yer Alan Sınıf Düzeylerine Ait Temalar” ve “Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Sınıf Düzeylerine Ait Temalar” bölümleri öğretmenlerin hazırladıkları “ders planı” yapısına çok benzemektedir. Bu durum öğretmenleri kolaycılığa yönlendirmekte ve öğretim programını kalabalıklaştırmaktadır. Yeni programa dâhil edilen ve öğretim sürecini basite indirgeyen bu iki bölümün programdan çıkarılmasının programın kalitesini artıracakı düşünülmektedir.

4.4. Öğrenme-öğretme süreci

İki programda da öğrenme-öğretme sürecine yönelik genel bilgiler verilmiştir. Öğrenme-öğretme süreci; öğretmen, öğrenci, işlenecek konunun özellikleriyle, sınıf ortamının durumuyla değişkenlik gösterebilmektedir. Bu durum her iki programda da göz önünde bulundurulmuş ve öğrenme- öğretim sürecinin dersin öğretmenine bırakılmış, programlarda da bu sürece ilişkin bilgilerden genel hatlarıyla bahsedilmiştir.

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bilgiler TDÖP’de “İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Uygulanmasına İlişkin Esaslar” ve “Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Uygulanmasına İlişkin Esaslar”, FADEÖP’de “1-2. Sınıflarda, 3-6. Sınıflarda, 7-9. Sınıflarda Ana Dil ve Edebiyat Alanında Öğrenme Ortamı ve Çalışma Yöntemlerine İlişkin Hedefler” başlıkları adı altında verilmiştir.

Her iki programda da öğrencilerin özelliklerinin birbirinden farklılık gösterdiği göz önünde bulundurulmuş ve öğrenme-öğretme sürecinde her öğrenciye hitap edebilecek çeşitli yöntemlerin ve tekniklerin kullanılması, bunların yanında bu süreç içerisinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden daha fazla faydalanılması gerektiği belirtilmiştir. Bütün öğrencilerin birbirinden farklı olduğu, herkeste farklı yaşantıların ve farklı öğrenme şekillerinin var olduğu düşünüldüğünde öğrenme-öğretim sürecinde de çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanılması öğrenmenin daha kalıcı ve etkili olmasına fayda sağlayacaktır.

FADEÖP’de eğitimin sadece okulla sınırlandırılmaması gerektiğinin altı çizilmiş ve eğitimin okul dışına da taşınması savunulmuştur. Özellikle kütüphane kullanımına ayrı bir yer ayrılmıştır. Öğrencilerin kütüphaneyi kullanmaları, kitaplarla tanışmaları, eğlenceli vakit geçirmeleri FADEÖP’nin önem verdiği bir durumdur. Kütüphanelerin sadece ders çalışıldığı yerler olmaktan çıkarılıp eğlenceli vakit geçirilebilen, kitaplarla ve insanlarla etkileşim kurulabilen bir ortam haline getirilmesinin güzel bir örneği olan duruma TDÖP’de de yer verilmesi eğitimin ve öğretimin sınırlarını ortadan kaldırmaya yardımcı olacaktır.

FADEÖP’nin önem verdiği bir diğer durum öğrencilerin edebiyatla ve drama ile ilgilenmeleridir. Öğrencilerin farklı edebiyatlarla tanışmasının sağlanmasıyla estetik zevklerinin gelişmesi, kendi edebiyatlarının yerini anlaması ve drama yoluyla gerçek hayata hazırlanması sağlanmaktadır. TDÖP’de yer verilmeyen bu kavramlar, öğrencilerin estetik zevk kazanmalarını, Türk edebiyatının dünyadaki yerini görmelerini, geçmişi ve geleceği daha iyi görmelerini, gerçek hayata daha kolay adapte olabilmelerini sağlayacaktır. Bunun için öğrenme-öğretme sürecinde edebiyat ve drama ile ilgili etkinliklerin düzenlenmesi çok daha sağlıklı olacaktır.

4.5. Ölçme-değerlendirme

İki programda da ölçme-değerlendirmeye ilişkin bilgilerin genel hatlarıyla verildiği görülmektedir. Genel bilgiler, FADEÖP’de “1-2. Sınıflarda, 3-6. Sınıflarda, 7-9. Sınıflarda Öğrencilerin Ana dil ve Edebiyat Öğrenimlerinin Değerlendirilmesi”, TDÖP’de ortaokul programında “Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Esaslar” başlıkları altında bahsedilirken ilkökul programında buna ilişkin bir bölüm bulunmamaktadır. Ayrıca FADEÖP’de “Fin Dili ve Edebiyatı Müfredatının 6. Sınıfın Sonunda 8. Sınıf Yeterliliğini Açıklayan Değerlendirme Ölçütleri” ,“Fin Dili ve Edebiyatı Müfredatının 8. Sınıfın Sonunda İyi Derecede Yeterliliğin Son Değerlendirme Ölçütleri” başlıkları altında değerlendirme ölçütleri de bulunmaktadır.

Hem TDÖP’de hem de FADEÖP’de genel olarak süreç ve sonuç odaklı bir yaklaşım tercih edilmiştir. Özellikle FADEÖP’de öğretim öncesi, öğretim sırası ve öğretim sonrasında yapılan ölçme-değerlendirmelerin sonuçlarının öğrencilerle paylaşılmasının önemli olduğundan bahsedilmektedir. Her iki programda da öğrencilerin iyi yönlerinin, eksik yönlerinin, geliştirmesi gereken noktalarının neler olduğunu belirlemede geri bildirim rolünün büyük olduğunun altı özellikle çizilmiştir. Öğrencilerin kendilerini ve öğrenme sürecini yeniden biçimlendirmelerine, eksikliklerini fark ederek eksiklikleri gidermeleri, iyi yönlerini daha da geliştirmelerine çok büyük olanak tanıyan geri bildirim, öğretim programlarında büyük bir önem ve yer verilmesi programların kalitesini artırmaktadır.

Öğrenme-öğretme süreçlerinde dikkate alınan öğrenci özelliklerinin farklılığı, ölçme-değerlendirmede de dikkate alınmış ve çeşitli ölçme araçlarının kullanılması gerektiği iki programda da belirtilmiştir. Bunlarla birlikte ölçme-değerlendirmeye öğrencilerin de dâhil edilmesi gerektiği vurgulanmış; TDÖP’de öz, akran ve grup değerlendirmeye, FADEÖP’de ise hem öz değerlendirme hem de akran değerlendirmeye yer verildiği tespit edilmiştir. Değerlendirme sürecine öğrencilerin kendilerinin ve arkadaşlarının dâhil edilmesi, öğrenciye onun önemli olduğunu hissettireceği, okula aidiyetini artıracığı ve ileriki zamanlarda kendisine yönelik doğru değerlendirmeler yapmasına yardımcı olacağı göz önünde bulundurulduğunda iki programda da buna yer verilmesinin eğitim ve öğretimi etkili ve işlevsel kıldığı düşünülmektedir.

Toplumsal, kültürel, ekonomik birçok açıdan refaha ulaşmanın en önemli adımının eğitim olduğu düşünüldüğünde eğitim sistemlerinin ve öğretim programlarının en iyi, en kaliteli seviyede olması gerekmektedir. Türkiye’nin de her alanda refaha ulaşabilmesi için eğitim sistemlerinin, öğretim programlarının en iyi, en kaliteli seviyede olması gerekmektedir. Fakat PISA sınavlarında aldığı yüksek derecelere bilinen Finlandiya’nın ana dili öğretim programıyla karşılaştırılan Türkçe öğretim programında başta dilin iletişim yönü, farklı kültürlerle etkileşim, farklı ülkelerin edebiyatlarıyla iç

içelik olmak üzere kütüphane kullanımı, duyuşsal özelliklere önem verme gibi birçok alanda eksiklikleri bulunmaktadır. Ülke olarak daha güçlü ve sürdürülebilir bir konuma gelebilmek için bu eksiklikler giderilmeli, öğretim programı daha nitelikli hâle getirilmeli, eğitime ve öğretmenlere yatırım yapılmalıdır.

Kaynakça

- Abbasioglu, E. (2017). *Japonya ve Finlandiya'da öğretmen yetiştirme ve atama sisteminin Türkiye ile karşılaştırılması*. [Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi].
- Çakırcı, İ. (2010). *Türkiye eğitim denetimi sistemi ile Finlandiya eğitim denetimi sisteminin karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi].
- Çetinkaya, M. Ö. (2014). *Ortaöğretim Coğrafya Programları Açısından Finlandiya ve Türkiye'nin Karşılaştırılması* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Çınar, K., & Doğan, C. (2019). Türkiye, Almanya ve Finlandiya öğretmen yetiştirme sistemlerinin incelenmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 204-218.
- Demirtaş, T. (2013). *Dünyada ana dili öğretimi program incelemeleri: Finlandiya ana dili ve edebiyat öğretim programı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Duran, M., & Taştekin, A. N. (2020). Finlandiya Erken Çocukluk Eğitimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 600-624.
- Ekinci, A., & Öter, Ö. M. (2010). *Finlandiya'da eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemi*. <https://docplayer.biz.tr/4955627-Finlandiya-da-egitim-ve-ogretmen-yetistirme-sistemi.html>
- Erdoğan, T., & Gök, B. (2011). Türkiye, Finlandiya ve İrlanda ana dili öğretim programlarının karşılaştırılması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 1-18.
- Ergün, M. (1985). Karşılaştırmalı eğitim. *Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü*: <http://www.egitim.aku.edu.tr/kegitim.Pdf>.
- Ertuğrul, Ş. (2019). *Okul öncesi eğitim programlarının karşılaştırılması: Türkiye, Rusya ve Finlandiya*. [Yüksek lisans tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi].
- Federick, A. (2020). Finland education system. *International Journal of Science and Society*, 2(2), 21-32.
- Finlandiya Programı- Finnish National Board of Education. (2014). Perusopetuksen Opetussuunnitelman Perusteet. 13 Haziran 2023 tarihinde https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf adresinden erişildi.
- Gül, A. C. (2016). Türkiye ile Çin, Finlandiya, Japonya ve Hollanda'nın öğretmen yetiştirme ve seçme sistemlerinin karşılaştırılması. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 63-72.
- Gülcan, M. G., Şahin, F., Sönmez, E., & Yenel, K. (2021). *Karşılaştırmalı Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürses, H. (2022). *Matematik dersi öğretim programlarında 21. yüzyıl becerileri: Türkiye, Singapur, Finlandiya ve İngiltere karşılaştırması*. [Doktora Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi].
- Holmes, B. (2018). *Comparative education: Some considerations of method*. Routledge.
- Isopahkala-Bouret, U., & Nori, H. (2021). *On a Level Playing Field? The Effect of Parents' Education on Master's Degree Graduates' Labour Market Success in Finland*. *Advances in Applied Sociology*, 11(12), 626-643.
- İnci, S. (2009). *Türkiye Sosyal bilgiler programının karşılaştırmalı incelemesi (Kanada (Ontario), İrlanda, ABD (New York, Kaliforniya), Finlandiya, Yeni Zelanda)*. [Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi].
- Juusola, H., & Rähkä, P. (2020). *Quality conventions in the exported Finnish master's degree programme in teacher education in Indonesia*. *Higher Education*, 79(4), 675-690.

- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kızılkaya, A. (2021). *Türkiye, Amerika ve Finlandiya okul öncesi eğitim sistemlerinin karşılaştırılması*. [Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi].
- King, E. (1979) *Other Schools and Ours Comparative Studies for Today*. London: Holt
- Kiral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kop, Y. (2011). *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programları*. (ed. C. Öztürk). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kütük, E. (2022). *Türkiye Ve Finlandiya Eğitim Sistemlerinin Sosyal Bilgiler Yönünden Karşılaştırılması*. [Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi].
- Liu, X. (2022). Comparing multicultural education in China and Finland: From policy to practice. *Asian Ethnicity*, 23(1), 165-185.
- MEB. (2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). 7 Ağustos 2024 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202019.pdf> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2024). İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3 Ve 4. Sınıflar). 7 Ağustos 2024 tarihinde <https://mufredat.meb.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2024). Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar). 7 Ağustos 2024 tarihinde <https://mufredat.meb.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Mikkilä-Erdmann, M., Warinowski, A., & Iiskala, T. (2019). Teacher education in Finland and future directions. *In Oxford Research Encyclopedia of Education*.
- Muhonen, H., Pakarinen, E., Lerkkanen, M. K., Barza, L., & von Suchodoletz, A. (2020). *Patterns of dialogic teaching in kindergarten classrooms of Finland and the United Arab Emirates*. Learning, Culture and Social Interaction, 25, 100264.
- OECD. (2003). Literacy Skills for the World of Tomorrow: Further Results From PISA 2000, 2 Ekim 2023 tarihinde https://read.oecd-ilibrary.org/education/literacy-skills-for-the-world-of-tomorrow_9789264102873-en adresinden ulaşılmıştır.
- OECD. (2004). Learning for Tomorrow's World-First Results from PISA 2003. 9 Nisan 2023 tarihinde https://read.oecd-ilibrary.org/education/learning-for-tomorrow-s-world_9789264006416-en#page1 adresinden ulaşılmıştır.
- OECD. (2007). PISA 2006 Science Competencies for Tomorrow's World. 2 Ekim 2023 tarihinde https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2006_9789264040014-en#page1 adresinden ulaşılmıştır.
- OECD. (2010). PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do- Student Performance in Reading, Mathematics And Science. 2 Ekim 2023 tarihinde <https://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/48852548.pdf> adresinden ulaşılmıştır.
- OECD. (2013). PISA 2012 Results in Focus: What 15-Year-Olds Know and What They Can Do with What They Know. 2 Ekim 2023 tarihinde <https://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf> adresinden ulaşılmıştır.

- OECD. (2016). PISA 2015 Results: Excellence and Equity in Education. 2 Ekim 2023 tarihinde https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-results-volume-i_9789264266490-en#page1 adresinden ulaşılmıştır.
- OECD. (2019). PISA 2018 Results: What Students Know and Can Do. 9 Nisan 2023 tarihinde https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2018-results-volume-i_5f07c754-en adresinden ulaşılmıştır.
- Özerbaş, M. A., & Safi, B. N. (2022). İngiltere, Japonya, Norveç, Finlandiya, Singapur, Rusya ve Türk Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (1), 63-80.
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi, 4.
- Özten, İ., & Hoşgörür, V. (2019). Çek Cumhuriyeti, İngiltere, Finlandiya İle Türkiye Eğitim Denetimi Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Milli Eğitim*, 48(222), 59 - 81.
- Sak, Ö. (2013). *Avrupa Birliği Ortak Çerçeve Programına Göre Türkiye Ve Finlandiya Temel İngilizce Öğretim Programlarının Karşılaştırılmalı Analizi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi].
- Sefer, A. (2015). *Çin Hong-Kong, Finlandiya, Kore, Singapur ve Türkiye'nin ana dili öğretim programlarının karşılaştırılması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Thrupp, M., Seppänen, P., Kauko, J., & Kosunen, S. (2023). *Finland's famous education system: Unvarnished insights into Finnish schooling*.
- Trethewey, A. R. (2014). *Introducing comparative education*. Elsevier.
- Türkoğlu, A. (Ed.)(2020). *Karşılaştırılmalı Eğitim Dünya Ülkelerinden Örneklerle* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, D. (2015). Türkiye, Kore, Finlandiya ana dili dersi öğretim programlarının karşılaştırılmalı olarak incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(179).
- Yüksel, M. (2019). *PISA 2015 Türkiye ve Finlandiya verilerine göre okul özellikleri ile öğrencilerin okuma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi].

Makale Bilgi Formu

Yazar Onayı: Makale tek yazarlıdır. Yazar, makalenin son halini okuyup onaylamıştır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Telif Beyanı: Yazar dergide yayınlanan çalışmasının telif hakkına sahiptir. Bu çalışma CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kâr amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunmaktadır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.